

Opastinsilta 7a
00520 HELSINKI

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö

Viite:
STM090:00/2018
STM/3291/2018

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Sininauhaliiton mielestä lakiesitys on pääpiirteissään hyvä ja kuntouttavan työtoiminnan asiakkaan asemaa parantava. Kannatamme lain valmistelun jatkamista ja toivomme, että muutamat huomiomme lakiesityksestä otetaan jatkovalmistelussa huomioon.

Muutoksen tarkoituksena on tarkentaa kuntouttavan työtoiminnan järjestämistä ja tuottamista sekä lisätä sisällön määrittelyä koskeva säännös. Kuntouttavan työtoiminnan järjestämisvastuu pysyy kunnilla tai kuntayhtymillä ja nämä voivat itsenäisesti päättää kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä. Kuntouttavan työtoiminnan toimintaympäristöinä voivat toimia kaikki muut toimijat paitsi yritykset. Lain peruslähtökohta näiltä osin on kannatettava.

Lakiesityksessä ei ole huomioitu mahdollisen sote- ja maakuntauudistuksen vaikutuksia kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen. Sote- ja maakuntauudistuksen lakiesitysten mukaan kuntouttava työtoiminta tulisi siirtymään maakunnan järjestämisvastuun piiriin, mutta sitä ei tässä lakiesityksessä ole huomioitu.

Lakiehdotuksessa esitetään, että yksilökohtaista tukea kuntouttavan työtoiminnan asiakkaalle voi ostaa yksityisiltä palvelun tarjoajilta tai elinkeinoharjoittajalta osana henkilön elämänhallintaa ja työ- ja toimintakykyä edistävinä palveluina. Lakiehdotusta voisi tältä osin mielestämme muuttaa siten, että kunta voisi ostaa näitä palveluita myös erikseen ja myös yrityksiltä. Lain tulkinta ei kuitenkaan saa johtaa siihen, että näitä palveluja hankitaan jatkossa vain yrityksiltä. Siksi ehdotamme lain 13§ muutettavaksi seuraavaan muotoon: "Kunta voi tuottaa kuntouttavan työtoiminnan palvelut itse, tekemällä kirjallisen sopimuksen kuntouttavan työtoiminnan palveluiden sekä niihin liittyvän tuen ja ohjauksen tuottamisesta toisen kunnan tai kuntayhtymän taikka rekisteröidyn yhdistyksen, rekisteröidyn säätiön, valtion viraston tai rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan kanssa."

Lakiehdotuksessa tarkennetaan, että kuntouttavaa työtoimintaa kohdennetaan niille, jotka eivät kykene osallistumaan julkisiin työvoima- tai yrityspalveluihin tai työhön. Tarkennus on erittäin hyvä, koska nykyisellään kuntouttavaan työtoimintaan ohjataan kuntien työmarkkinatuen maksuosuuksien välttämiseksi niitäkin, jotka eivät palvelua ensisijaisesti tarvitse. Lakiesityksessä esitetään niin ikään, että aktivointisuunnitelmaan tai monialaiseen työllistämissuunnitelmaan lisätään kuntouttavan työtoiminnan tavoite. Se on hyvä uudistus, kannattamme sitä. Samalla tulisi mielestämme velvoittaa kuntaa kirjaamaan suunnitelmaan se, miksi asiakkaalle ei ole voitu tarjota työtä tai julkisia työvoimapalveluita.

Asiakasnäkökulmasta lakiehdotuksen muutokset kuntouttavan työtoiminnan sisällön osalta ovat palvelun laatua parantavia ja lisäävät palvelun oikeaa kohdentumista. Erilaiset elämänhallintaa ja työ- ja toimintakykyä edistävät palvelut osana kuntouttavaan työtoimintaa vastaavat osaltaan tarpeeseen kokonaisvaltaisemmasta tuesta.

Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvat ovat väestöryhmä, jolla on usein monenlaisia haasteita, sairastavuutta ja sosiaalisia ongelmia. Panostus heidän elämänhallintansa ja työ- ja toimintakykynsä edistämiseen on kansanterveydellisesti ja -taloudellisesti järkevää. Tämä tulee huomioida lakia säädettäessä ja lisätä siihen sosiaalisten vaikutusten arviointi sen lisäksi, että mitataan työllistymisvaikutuksia.

Lakiehdotuksessa arvioidaan, että ehdotetuilla muutoksilla ei ole varsinaisia kustannusvaikutuksia. Yksilökohtainen tuki ja ohjaus voidaan ehdotuksen mukaan ostaa yksityisiltä palveluntuottajilta tai elinkeinoharjoittajalta. Kuntouttavan työtoiminnan toteuttajana voivat toimia edelleen samat tahot kuin nykyisinkin. Huomiota tulisi kiinnittää kolmannen sektorin mahdollisuuksiin tarjota yksilökohtaista tukea ja ohjausta heikossa työmarkkina-asemassa oleville.

Kolmannen sektorin toimijoilla on runsaasti kokemusta ja osaamista kuntouttavan työtoiminnan toteuttamisesta ja asiakkaiden tukemisesta ja ohjaamisesta. Erilaiset säätiöt ja yhdistykset ovat tarjonneet kuntouttavan työtoiminnan asiakkaille työympäristön ja työn lisäksi monenlaista ohjausta ja tukea. Etenkin kaikkein vaikeimmin työllistyvien tukemisessa kolmannen sektorin toimijat kantavat tälläkin hetkellä suurta vastuuta. Laissa tulisikin huomioida vahvemmin erilaisten palvelujen saatavuuden varmistaminen ja moninaisen toimintaympäristön tukeminen. Kolmannen sektorin toimintaedellytyksiä vahvistamalla turvataan moninainen kuntouttavan työtoiminnan toteuttamisympäristö.

Monien Sininauhaliiton jäsenyhteisöjen toiminta on rakentunut aikojen saatossa kuntouttavan työtoiminnan ympärille. Toiminta on nojannut vahvasti kuntien kanssa tehtyihin kuntouttavan työtoiminnan toteuttamisen sopimuksiin. Jäsenyhteisöt ovat tarjonneet kuntouttavan työtoiminnan asiakkaalle työympäristön ja tuen, kunnat ovat vastaavasti antaneet jäsenyhteisöille käyttötilat ja/tai jonkinlaista toiminta-avustusta tai korvausta kuntouttavan työtoiminnan toteuttamisesta. Näiden jäsenyhteisöjen toimintaedellytykset heikkenevät merkittävästi ja ovat vaarassa lakata kokonaan, jos kuntouttavan työtoiminnan toteuttamiseen kohdennetut varat ohjautuvat jatkossa tukea ja ohjausta tarjoaville yksityisille toimijoille.

Huolenamme on pienten ja keski suurten kolmannen sektorin toimijoiden toimintaedellytykset tulevissa muutoksissa. Järjestöjen ja säätiöiden mahdollisuudet olla osa kuntouttavan työtoiminnan toteuttamista ja palvelukokonaisuutta on huomioitava lakiehdotuksessa vahvemmin. Markkinoilla menestyvät ne kolmannen sektorin toimijat, joilla puitteet ja osaaminen palveluntuottamiseen on jo olemassa. Kolmannella sektorilla on kuitenkin paljon toimijoita, jotka ovat osallistuneet kuntouttavan työtoiminnan toteuttamiseen näihin päiviin asti mutta joilta palvelutuotantopuitteet puuttuvat. Näiden

toimijoiden mahdollinen putoaminen pois kuntouttavan työtoiminnan tuottamisesta kaventaa heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden mahdollisuuksia saada heille sopivaa kuntouttavaa työtoimintaa.

Kuntouttavan työtoiminnan toteuttamisen toimintaympäristönä yritykset ovat lakiehdotuksessa rajattu pois. Rajaus on tärkeä siksi, ettei kuntouttava työtoiminta muutu kilpailutuksissa ”huutolaiskaupaksi”, vaan kuntouttavan työtoiminnan asiakkaan oikeus saada laadultaan hyvää sosiaalipalvelua toteutuu jatkossakin. Tältä osin olemme valmiit laajentamaan palveluntuottamista yleishyödyllisten yhteisöjen omistamien yhteiskunnallisten yritysten piiriin.

Teemu Tiensuu

Toiminnanjohtaja

Sininauhaliitto

Lisätiedot:

Järjestösuunnittelija Anne Hyyrynen, anne.hyyrynen@sininauha.fi , 046 9232572

Lakimies Patrik Metsätähti, patrik.metsatahti@sininauha.fi , 050 5691643

